

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 8 | číslo 4 | 2021
září–říjen

CO JE NOVÉHO

Z klementinských pokladů

Novinky v Seznamu děl
nedostupných na trhu

PŘEDSTAVUJEME

Tycho Brahe a jeho knihovna

Klimatická změna: tematická
kolekce Webarchivu

ZAJÍMAVOSTI A TIPY

Počátek tradice průmyslových
výstav

Bibliotéka zábavných spisů

ZVEME VÁS

Lipnická bible 1421–2021

Čteme. Čteme? Čtěme!

e-zpravodaj Národní knihovny ČRročník 8 | číslo 5 | 2021 | září–říjen
dvouměsíčník**Adresa vydavatele a redakce:**Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)**Výkonná redakce:**

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Redakční rada: Lenka MAIXNEROVÁ (předsedkyně),
Karolína KOŠTÁLOVÁ, Petra ŠTASTNÁ**Grafické zpracování:**

Tereza ELIÁŠOVÁ

Příspěvky připravili: Lukáš BABKA, Illyria BREJCHOVÁ, Dominika CYPZIRSCHOVÁ,
Markéta HRDLIČKOVÁ, Zuzana KOPEČNÁ, Jan LUKAVEC,
Matouš MĚŠTÁNEK, Ester SLANINOVÁ, Jana VACKÁŘOVÁ,
Hana VAJNEROVÁ, Jan VOJTÍŠEK, Soňa VONDRÁKOVÁ**Obrazová dokumentace:**www.knihovna-brumov-bylnice.webnode.cz; Krippnerová;
Národní digitální knihovna; Odbor služeb NK ČR;
Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR; Petrus;
Výstavní oddělení NK ČR; Webarchiv NK ČR;
Wikipedie; www.lib.cas.cz**e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:**e-zpravodaj.nkp.cz**Přihlášení k odběru e-zpravodaje:**e-zpravodaj.nkp.cz**Obrázek na titulní straně:**

Korunovační průvod Leopolda II.

Co je nového**3**

Provoz knihovny po prázdninách

Lipnická bible

Z klementinských pokladů
*Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR
již od září*

Novinky v Seznamu děl nedostupných na trhu (SDNNT)

Svět knihy Praha 2021

Představujeme**5**

Tycho Brahe (1546–1601) a jeho knihovna

Flora Kleinschnitzová
*Docentka českého písemnictví, literární historička,
knihovnice a překladatelka*

Klimatická změna: tematická kolekce Webarchivu

Zajímavosti a tipy**8**Co čte knihovník? / Josef Kroutvor: *Lesní glosy.
Texty z česko-rakouského pomezí*Počátek tradice průmyslových výstav hledejme
v KlementinuDigitální sbírky v NDK – Díl VIII.: Bibliotéka zábavných
spisůHistorické události z let končících jedničkou v Kalendáři
historickém Daniela Adama z Veleslavína**Zveme vás****12**

Lipnická bible 1421–2021: Štít víry do neklidné doby

170 let založení Archivu hlavního města Prahy

Čteme. Čteme? Čtème!

(Ne)šťastná Ukrajina
*Osobnosti Ukrajinské svobodné univerzity
v Praze 1921–1945*

100 let česko-norských diplomatických vztahů

Co je nového

Provoz knihovny po prázdninách

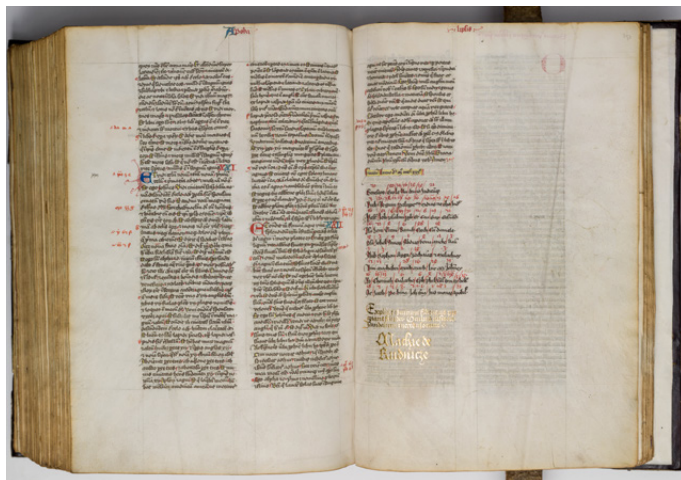
Vážení čtenáři,
v pondělí 30. srpna zahajuje Národní knihovna běžný provoz. Celá knihovna bude zavřená v době státních svátků, 27.–28. září a 28. října. Podrobný přehled provozní doby včetně uzavírek najdete [zde](#). Sledujte prosím i nadále aktuální informace na našem webu.

Lipnická bible

Jan Vojtíšek

Letos uplynulo 600 let od vzniku tak zvané Lipnické bible. Výročí poskytlo hned dvě příležitosti k detailnějšímu seznámení se s tímto středověkým rukopisem. Prvním je jeho výjimečné vystavení v České republice, nejdříve na hradě Lipnice nad Sázvou a poté v Národní knihovně ČR v Zrcadlové kapli Klementina. Kodex je totiž v současné době ve vlastnictví amerického Muzea bible (Museum of the Bible), sídlícího ve Washingtonu, D.C. Druhou příležitostí je jeho vědecká analýza týmem odborníků pod vedením Lucie Doležalové a Karla Pacovského z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, jež byla nyní publikována v monografii *Lipnická bible: Štít víry v neklidných časech pozdního středověku* (Okrouhlice 2021).

Samotný rukopis patří mezi nákladnější dobové kodexy a byl dokončen v květnu roku 1421 s největší pravděpodobností na hradě Lipnici. Objednavatelem nebo majitelem kodexu byl zřejmě jakýsi Matěj z Roudnice, jehož se bohužel nepodařilo blíže identifikovat. Vzhledem k provedení rukopisu lze ovšem usuzovat na zámožnějšího klerika, jemuž bible mohla sloužit jako nástroj náboženské polemiky v rozjitřené době počínající husitské revoluce. Svým latinským textem Písma se Lipnická bible řadí k hojně rozšířenému typu tzv. Pařížské bible, která vznikla v pařížském univerzitním prostředí ve 13. století úpravou

Závěr textu Lipnické bible s pozlaceným kolofonem.
Washington, D.C., Museum of the Bible, MS.000486, fol. 392v–393r.

Vulgáty a jejím rozšířením o některé apokryfní texty. Ačkoliv čtenářské zásahy ve formě zvýraznění biblických veršů nedovolují určit, zda se jednalo o zastánce katolických nebo husitských názorů, kolofon (tj. písarský závěr) jednoznačně zakotvuje rukopis do doby náboženských polemik a bojů začátku husitství. Biblický text v něm totiž není charakterizován jako Písmo svaté nebo Bible, ale jako „Štít víry“, a právě toto pojetí bible jako štítu víry připraveného k boji proti odpadlíkům a nevěřícím je doloženo pouze v českých zemích v letech 1417 až 1421.

Kodex Lipnické bible si v průběhu pozdního středověku prošel ještě několika úpravami. Jeho výzdoba byla v době sepsání bible náhle přerušena a byla dokončena ve dvou dalších fázích, nejprve ve 30. letech a poté v polovině 15. století. Tehdy byly také k biblickému textu připojeny další kratší texty, které souvisely s užíváním bible. Jedná se například o slovník významů biblických jmen, soubor předmluv k žalmům s pomůckami k jejich zapamatování či přehled neřestí.

Přední desky raně novověké vazby Lipnické bible.

Washington, D.C., Museum of the Bible, MS.000486, přední desky.

Současná vazba rukopisu, která snad svědčí o jeho pozdějším putování, pochází až z první poloviny 16. století pravděpodobně z oblasti jižního Německa. Další osudy rukopisu zůstávají neznámé až do 20. století, kdy se objevil v soukromé sbírce v Anglii. Na počátku 21. století jej získalo do svých sbírek Muzeum bible ve Washingtonu, D.C.

Z klementinských pokladů

Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků
NK ČR již od září

7. 9. a dále každé první úterý v měsíci
od 17.00 hodin

Oddělení rukopisů a starých tisků zahajuje další ročník cyklu přednášek, na nichž veřejnosti přibližuje zajímavá témata z oboru historických fondů a představuje některé mimořádné dokumenty ze svých sbírek. Podzimní část bude tentokrát úzce propojena s výstavami pořádanými v prostorách Národní knihovny ČR. Opominuta nebudou ani výročí a nové objevy vázané na sbírky Oddělení rukopisů a starých tisků.

První zářijové úterý (7. 9.) zahájí cyklus přednáška s názvem **Lipnická bible z roku 1421** autorů Lucie Doležalové, Karla Pacovského, Světlany Müllerové, Ondřeje Fúsika a Kateřiny

Volekové. Samotná bible bude spolu s dalšími originály vystavena v Zrcadlové kapli ve dnech 1. až 15. září.

Říjnová přednáška (5. 10.) Jany Vackářové, nazvaná **Knihy Tychona Brahe a Johanna Keplera ve fondech klementinské knihovny: Glosy k výročí významných astronomů**, bude věnována výročí astronomů Tychona Brahe a Johanna Keplera a jejich knihám ve fondech Národní knihovny ČR.

Více k přednáškám naleznete na webu NK a sociálních sítích. Vstup zdarma. Zasedací sál, 1. patro (vchod A)

Lipnická bible
Washington, D.C., Museum of the Bible, MS.000486.

Astronomický sextant Tychona Brahe z jeho knihy *Astronomiae instauratae mechanica*.
Praha, NK, sign. 14 A 291.

Novinky v Seznamu děl nedostupných na trhu (SDNNT)

Dominika Cypzirschová

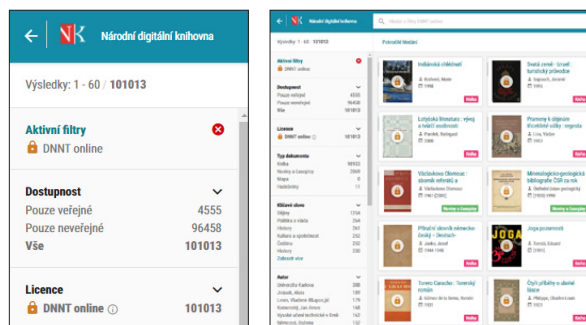
Ke dni 1. 8. 2021 byl aktualizován Seznam děl nedostupných na trhu (psali jsme o něm více v jednom z předchozích čísel).

Návrhy, které byly zveřejněny ke dni 1. 2. 2021, byly po půlročním vystavení zařazeny do SDNNT. Do aktuálního seznamu se dostala díla, u nichž nositelé práv nepožádali o jejich stažení. Tím byla splněna podmínka pro případné zveřejnění děl v digitální knihovně, pokud došlo či teprve dojde k jejich digitalizaci. Nositelé práv, tedy autoři a nakladatelé, mají možnost i nadále svá díla ze seznamu vyřadit. Případně mohou na základě memoranda uzavřeného se Svazem českých knihkupců a nakladatelů omezit vzdálený přístup a povolit zpřístupnění digitální kopie pouze na terminálech knihovny. Nadále probíhá i průběžné prověřování ze strany kurátora SDNNT. Existující seznam je porovnáván s některými databázemi distributorů tak, aby byla dohledána na trhu dostupná díla, zároveň se kurátor snaží o vyřazení děl, jimž uplynula ochranná lhůta a stala se díly volnými.

Počet děl zařazených do návrhu i samotného seznamu se tedy neustále mění. První verze seznamu, který byl vydán k 1. 2. 2021, obsahoval přes 74 tisíc monografií a přes 2 tisíce periodik. K dnešnímu dni je to přes 480 tisíc monografií a přes 33 tisíc periodik. Nové návrhy na zařazení jsou sumarizací požadavků od různých knihoven, které mají zájem o zveřejnění děl, která digitalizovaly nebo je plánují digitalizovat. Aktuální návrh

je sumarizací požadavků NK ČR, Centrálního katalogu Univerzity Karlovy, Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně a Krajské knihovny Vysočiny. Aktuální počet nových návrhů je 10 280.

Všechna díla, která jsou zařazena v SDNNT, mohou být (pokud byla digitalizována) zpřístupněna za podmínek daných licencí v Národní digitální knihovně (NDK) nebo partnerských knihovnách. Přístup k této službě mají registrovaní uživatelé knihoven, které uzavřely s Národní knihovnou ČR smlouvu o poskytování této služby.

V NDK lze nově využívat filtr Licence – DNNT online. Díky tomuto filtru lze snadno vyhledat díla, která jsou v SDNNT dostupná online. Takto jednoduše se můžeme dostat k plným textům, které si můžeme číst online. Z pohodlí vašeho domova lze prohlížet více než 100 000 děl, která jsou zařazena v SDNNT.

Svět knihy Praha 2021

Letošní ročník mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha 2021 se, po roční pauze vynucené pandemií, bude konat v tradičních prostorách Výstaviště v Holešovicích v netradičním podzimním termínu, **23.–26. září**. Jak sdělují organizátoři, „Svět knihy Praha 2021 se zaměří na Milana Kunderu a ukáže literární rozmanitost Francie, nahlédne do Polska i propůjčí hlas Bělorusku.“

Čestným hostem, s jehož literaturou se návštěvníci seznámí podrobněji, je Francie. Motto veletrhu zní „Můj domov je v jazyce“.

Doprovodné programy jsou připraveny uvnitř Průmyslového paláce i mimo něj v areálu Výstaviště. Více naleznete na www.svetknihy.cz.

Knižního veletrhu se již tradičně zúčastní i Národní knihovna ČR, jejíž stánek s číslem P606 najdete v pravém křídle Průmyslového paláce. Srdečně vás zveme a těšíme se na vás.

SVĚT KNIHY PRAHA
BOOK WORLD PRAGUE
23.–26. 9. 2021

Představujeme

Tycho Brahe (1546–1601) a jeho knihovna

Jana Vackářová, Ester Slaninová

V těchto měsících si připomínáme hned dvojí výročí Tychona Brahe – 24. října uplyne 420 let od jeho úmrtí a 14. prosince 475 let od jeho narození.

Tychonův pobyt v Praze za jeho života nebyl dlouhý, jeho tělo však odpočívá v Týnském chrámu dodnes. Domovem mu bylo Dánsko, pocházel z urozeného rodu a stal se chráněncem dánského krále Frederika II., který ho štědrě podporoval. Svá nejplodnější léta prožil na ostrově Hven, kde ho navštěvovali astronomové a matematici té doby. Po Frederikově smrti však přízeň královského dvora k Tychonovi opadla, a proto začal hledat útočiště a podporovatele jinde. K tomuto účelu byla určena výpravná kniha *Astronomiae instauratae mechanica* (Přístroje obnovené astronomie),¹ kterou Brahe s velkou pečlivostí sepsal a doplnil obrazovým materiálem svých přístrojů a celé ostrovní observatoře. Tisky nechal ručně kolorovat, místy pozlatit a svázat do honosné vazby. Knihami pak obdarovával vlivné osoby tehdejší Evropy s úmyslem ukázat, jak schopným astronomem a astrologem je. Předmluvu věnoval císaři Rudolfovi II. (obr. 12) a kniha, zdá se, splnila svůj účel. Císař na radu Tadeáše Hájka z Hájků pozval Tychona do Prahy.

Po přechodném pobytu ve Wandsbeku u Hamburku a ve Wittenberku, kde se zdržel, protože v Praze vypukla morová epidemie, přijel v roce 1599 Brahe s rodinou do Prahy – rodina to nebyla malá, s manželkou Kristýnou (Kirsten Barbara) měl Tycho 10 dětí, z nichž 7 se dožilo dospělosti; byly tehdy ve věku 16 až 25 let.

Brahe se stal císařským astronomem. Zprvu rodina pobývala na zámku v Benátkách nad Jizerou, poté se přesunula do Prahy. Astronomická měření Tycho prováděl v Letohrádku královny Anny v Chotkových sadech a nakonec se usadil s rodinou na Pohořelci, v domě, který od vdovy po místokancléři Jakubu Kurzovi císař pro Tychonovu rodinu zakoupil. Praha byla

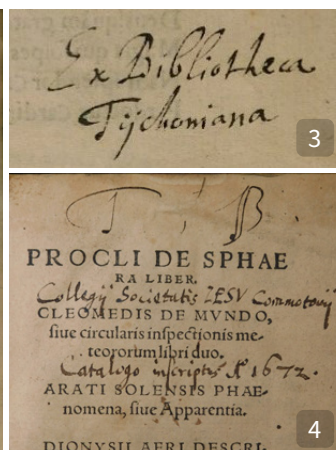
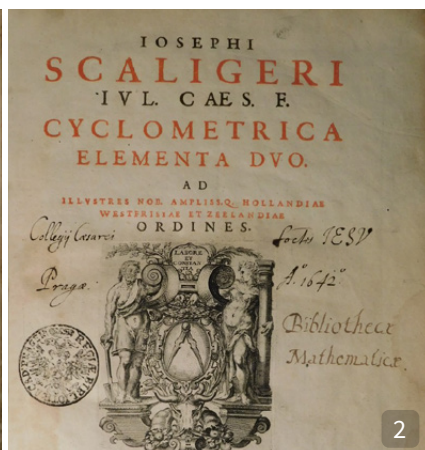
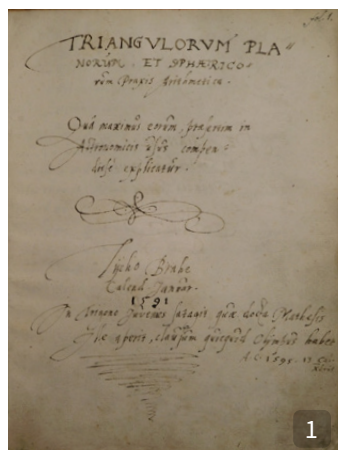
v té době centrem vědy a umění, přitahovala mnoho mimořádných osobností, a tak se mu pomocníkem při astronomických měřeních stal Johannes Kepler (1571–1630). Brahe si z ostrova Hven nechal přivézt vše, co se přestěhovat dalo – knihovnu i přenosné astronomické přístroje. A díky Rudolfově štědré ruce své vybavení rozšířil.

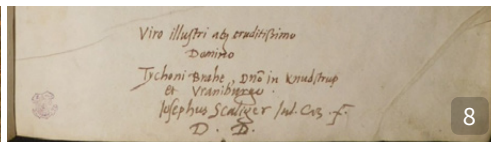
Po nečekané Tychonově smrti roku 1601 se o přístroje hlásil sám císař a jejich převážná část skončila ve Vídni. Knihovna, kterou Tycho od svého mládí budoval, zůstala v rukou dědiců. Vdova Kristýna přežila Tychona o pouhé tři roky. Spolupracovník a předpokládaný pokračovatel, Tychonův zeť Franz Tengnagel, zemřel v roce 1622. Dědictví knihovny se ujali potomci, kteří z existenčních důvodů a také proto, že nebyli vědecky zaměřeni, knihovnu postupně rozprodávali a rozdávali. Soupis knihovny se nezachoval; víme jen, že knihovna byla rozsáhlá a obsahovala všechny hodnotné astronomické a astrologické tituly, které bylo možné sehnat.

Dnes v Národní knihovně evidujeme téměř 50 svazků, z nichž 23 putovalo od Tychonových dědiců přímo do knihovny jezuitské klementinské koleje. Z tohoto počtu jsou tři velmi vzácné, neboť to jsou přímo Brahovy rukopisy: nedatovaný *Opus geometricum*, dále *Tabulae sinuum* z roku 1582 a *Triangulorum planorum et sphaericorum Praxis arithmetica* z roku 1591 (obr. 1). Dalším cenným titulem je prvotisk Johanna Regiomontana *Ephemerides 1482–1506*,² vydaný tiskem v Benátkách roku 1481.

Tychonovy knihy, které získala klementinská jezuitská císařská kolej, mají na titulní straně shodný rukopisný zápis *Collegij Caesarei Societatis JESU Pragae Anno 1642* (obr. 2), často s doplňkem *Ex Bibliotheca Tychoniana* (obr. 3). Některé Tychonovy knihy byly později zařazeny do sbírek klementinského matematického muzea, o čemž svědčí dodatečný přípisek *Musaei Mathematici* či *Bibliothecae Mathematicae* (obr. 2). Na tomto místě podotkneme, že klementinská knihovna byla v té době dobře vybavená a úspěšně se rozrůstala, avšak astronomická observatoř v Klementinu vznikla až 140 let po Tychonově smrti za jezuitského provinciála P. Františka Retze díky nadšení a osobnímu nasazení jezuitu P. Josefa Steplinga.

Početný soubor knih z Tychonovy knihovny dostala od dědiců rovněž chomutovská jezuitská kolej, jak dosvědčují přípisky na titulních stranách *Collegij Societatis JESU Commotovij Catalogo inscriptus A. 1672*³ (obr. 4). Po zrušení jezuitského řádu v roce 1773 byly knihy z českých jezuitských kolejí převezeny do Klementina. Dnes zde evidujeme 19 Tychonových

knih s chomutovským připskem, i když původní chomutovský soubor byl patrně rozsáhlejší. Kromě tištěných knih měli v Chomutově i jeden rukopis z Tychonovy knihovny – je jím *Commentum in Johannis de Sacrobosco tractatum de sphaera* vzniklý před rokem 1550.⁴

Několik dalších Tychonových knih doputovalo do klementinských sbírek jinou cestou – vlastnili je např. Andreas Scherhacker z Budějovic (1623), jezuité v Českém Krumlově (1654), klášter minoritů v Českém Krumlově či jezuitský Profesní dům na Malé Straně.

Brahovo vlastnictví knih potvrzuje supralibros *T.B.O.* (Tychonis Brahe Ottonidis) doplněné o letopočet (převážně 1576) na přední desce hnědých kožených vazeb (obr. 5). Těchto svazků máme v Klementinu celkem 12. Na šesti pergamenových vazbách Tychonových svazků je zlacené supralibros, kdy na přední desce je Tychonův portrét a na zadní desce jeho erb (obr. 6 a 7). Na dvou světlých kožených vazbách jsou v bohatě členěné rámové slepotiskové kompozici vytlačeny iniciály *T.B.* a rok 1560, resp. 1567.

Ve dvou svazcích jsou autorská věnování Tychonovi: jedním dárce byl francouzský humanista a básník Joseph-Just Scalliger (1540–1609) (obr. 8), druhým filozof a, dnes bychom řekli, spekulativní kosmolog Giordano Bruno (1548–1600) (obr. 9).

Další znaky Tychonova vlastnictví knih už jsou zprostředkované a z pozdější doby – jde o výše zmíněné přípisky *Ex Bibliotheca Tychoniana* ve svazcích darovaných jezuitům v Klementinu a iniciály *T. B.* (obr. 4) černě dopsané většinou na titulní straně či na předsádce knih jezuitské koleje v Chomutově.

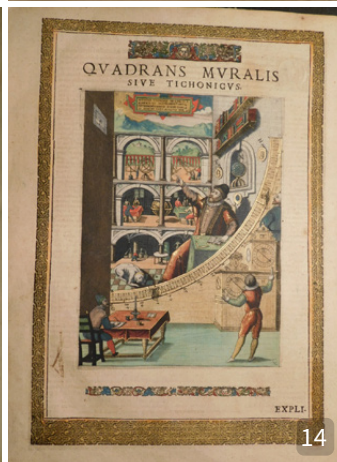
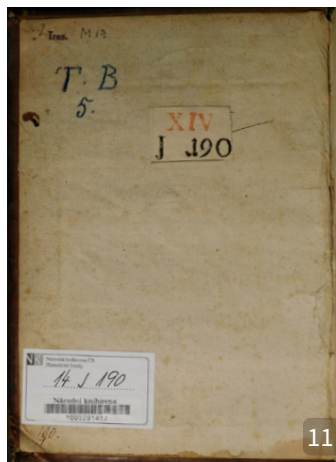
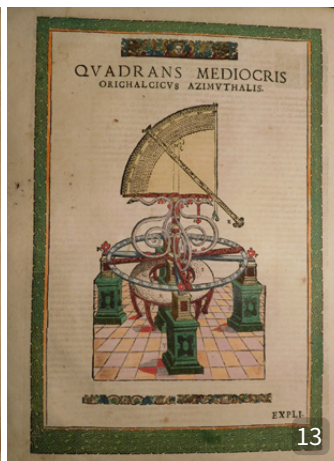
V Klementinu byly Tychonovy knihy rozmístěny do fondu podle tématu a velikosti svazku, takže dnes stojí na různých signaturách našeho fondu.

Výzkumu pozůstatků Braheovy knihovny se věnovala celá řada knihovníků a badatelů, např. Wilhelm Norlind (1895–1982) či Richard Kukula, ředitel Univerzitní knihovny v letech 1897–1918. Začátkem 20. století se Tychonovými stopami v Praze zabýval František Studnička (1836–1903)⁵ a v roce 1933 Flora Kleinschnitzová (1891–1946) publikovala studii s katalogem

Brahových knih v klementinském fondu.⁶ Její katalogová čísla jsou od té doby uvedena na hřbetech Tychonových knih. Na papírových štítcích se zoubkovaným okrajem a modrým rámečkem je psacím strojem napsáno *T. Brahe* a níže rukou připsáno číslo z katalogu (obr. 10).

Na předešlých některých Tychonových knih je vepsáno (většinou modrou pastelkou) *T. B.* následované o řádek níž číslem (obr. 11). Od kterého z badatelů tyto přípisky pocházejí, se zatím nepodařilo zjistit.

Vzácným tiskem našeho fondu je výše zmíněný titul *Astronomiae instauratae mechanica*, který se ale do Klementina nedostal od Brahových dědiců. Stanislav Vydra ve své knize *Historia matheseos* v kapitole věnované Tychonovi Brahe uvádí, že tento skvost Tychonova díla ve fondu chybí – zřejmě má na mysli

výtisk, který knihovně dříve věnovala Johana Pruskovská, vdova po Oldřichu Desideriovi Pruskovském z Pruskova, který obdržel knihu s věnováním přímo od Tychona Brahe. Tento nádherný tisk se dostal po zrušení jezuitského řádu do rodové knihovny Fürstenbergů a je dodnes deponován v zámecké knihovně na Křivoklátě (dnes je ve správě Knihovny Národního muzea).⁷ Národní knihovna získala jiný exemplář tohoto reprezentačního tisku v roce 1933, v Zinkově aukci z Thun-Hohensteinské knihovny v Děčíně. Bohužel v knize chybí první tři listy, kde velmi pravděpodobně bylo i Tychonovo věnování, takže dnes nevíme, komu byla kniha určena (obr. 12–15).

U příležitosti 450. výročí Tychonova narození v roce 1996 připravili manželé Alena a Petr Hadravovi k vydání faksimile tohoto jeho nejkrásnějšího díla, které doplnili komentovaným překladem do češtiny a angličtiny.⁸ Novou publikací o Tychonovi Brahe je pak kniha *Tycho Brahe and Prague*,⁹ na které se podíleli A. a P. Hadravovi a Martin Šolc.

Tycho Brahe proslul jako sběratel a spoluvůrce na svou dobu dokonalých astronomických přístrojů. Díky nim, svému vynikajícímu zraku a své pílí nashromáždil velké množství astronomických měření. Tychonův nástupce v roli císařského astronoma v Praze Johannes Kepler (1571–1630) využil tyto Tychonovy podklady k ověření a důkazu svého převratného objevu, zákonů nebeské mechaniky, dnes známých jako tři Keplerovy zákony. Tím významně podpořil Koperníkův heliocentrický pohled na vesmír publikovaný v roce 1543.¹⁰

¹ Nakladatelské údaje: Impressum Wandesburgi In Arce Ranzoviana Prope Hamburgum Sita Propria Authoris, 1598 (obr. 15).

² Eferidry jsou astronomické tabulky poloh objektů na obloze. Předpovídaly zejména budoucí polohy planet a byly hojně využívány v astrologii a k navigaci.

³ Datace zápisu do chomutovského jezuitského katalogu se pohybuje v rozmezí let 1671–1675.

⁴ Johannes de Sacrobosco (ca 1195–ca 1265), anglický matematik a astronom; jeho astronomický traktát *De sphaera* byl mnohokrát opisován a později i tištěn a používal se k výuce na univerzitách až do 17. století.

⁵ STUDNIČKA, František Josef. *Prager Tychoniana: zur bevorstehenden Säcularfeier der Erinnerung an das vor 300 Jahren erfolgte Ableben des Reformators der Beobachtenden Astronomie Tycho Brahe*. Prag: Verlag der Kön. Böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, 1901. 69 s.

⁶ KLEINSCHNITZOVÁ, Flora. *Ex Bibliotheca Tychoniana Collegii soc. Jesu Pragae ad S.K. Clementem*. Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B., 1933. 27 s.

⁷ Podrobněji o tomto díle a exemplářích, které jsou v České republice, viz Kroupa, Jiří K., První vydání díla Tychona Brahe *Astronomiae instauratae mechanica* v českých knihovnách, viz http://wwwold.nkp.cz/bp/bp2001_4/10.htm

⁸ BRAHE, Tycho. *Tycho Brahe Astronomiae instauratae mechanica*. Vyd. 1. [Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1996]. [86] s. Clavis monumentorum litterarum (Regnum Bohemiae). 2, Fascimilia – Translationes; 1. ISBN 80-85917-23-8.

⁹ CHRISTIANSON, J. R., ed. et al. *Tycho Brahe and Prague: crossroads of European science: proceedings of the International Symposium on the History of Science in the Rudolphine Period, Prague, 22–25 October 2001*. 1. Aufl. Frankfurt am Main: Deutsch, 2002. 392 s. Acta historica astronomiae; v. 16. ISBN 3-8171-1687-X.

¹⁰ Na tomto místě je třeba poznamenat, že Brahe sám se k heliocentrické teorii nepřiklonil a prosazoval vlastní kompromisní systém, někdy nazývaný geoheliocentrický, který byl oproti Koperníkovu krokem zpět k ptolemaiovskému geocentrickému systému.

Flora Kleinschnitzová

Docentka českého písemnictví, literární historička, knihovnice a překladatelka

Hana Vajnerová

Narodila se 16. března 1891 v moravském Brumově v rodině místního poštmistra, studovala na reálce v Uherském Brodě a po maturitě pokračovala ve studiu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v oboru germánská a slovanská filozofie. Po promoci roku 1919 nastoupila ve Veřejné a univerzitní, později Národní a univerzitní knihovně v Praze (dnešní Národní knihovně ČR). Nejprve pracovala jako praktikantka, asistentkou byla jmenována v listopadu 1920, vrchní komisařkou archivní a knihovní služby byla od roku 1927, později radou knihovny a archivní služby.

Za svého působení v Oddělení rukopisů a starých tisků získala pro klementinskou knihovnu velké množství rukopisů a prvotisků, zřídila příruční knihovnu pro jejich studium a vědecky uspořádala soubor cimélií. Jako znalkyně starých tisků měla podíl na Knihopisu českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce 18. stol. Spolupracovala s komisí pro Souborný katalog inkunábulí v Berlíně. Psala do Časopisu československých knihovníků a do Slovenské knihovnědy. Bohatě znalosti uplatňovala při výstavách historických fondů, např. iluminovaných rukopisů.

Kromě knihovnického povolání se věnovala i práci literárněvědné. Od roku 1931 se stále více zaměřovala na dokumentaci česko-švédských vztahů v oblasti literární, knihovnické a kulturní. Vrcholem vztahu se Švédskem byla rozsáhlá výstava v Klementinu za účasti českých a švédských kulturních činitelů a následné podepsání švédsko-české kulturní dohody. Za tuto práci jí bylo uděleno švédské státní vyznamenání – zlatá medaile Vasova řádu. Spolupracovala se švédským knihovníkem I. Collijnem a jeho prostřednictvím pak získala Národní a univerzitní knihovna nejceněnější bohemika z dražby knihovny švédského sběratele Hierty.

Od roku 1929 byla docentkou československé literatury na Univerzitě Karlově, v letech 1937–1939 přednášela tamtéž Ideové souvislosti v písemnictví Švédska a Československa a Literárně historické kapitoly ze vztahů švédsko-československých. Její univerzitní pedagogickou činnost přerušila nacistická okupace. Na jaře 1946 jí byl nabídnut lektorát češtiny na univerzitě v Uppsale, ale k tomu již kvůli zhoršenému zdraví nedošlo. Zemřela v Praze 16. září 1946. Svaz českých knihovníků ji jmenoval čestnou členkou.

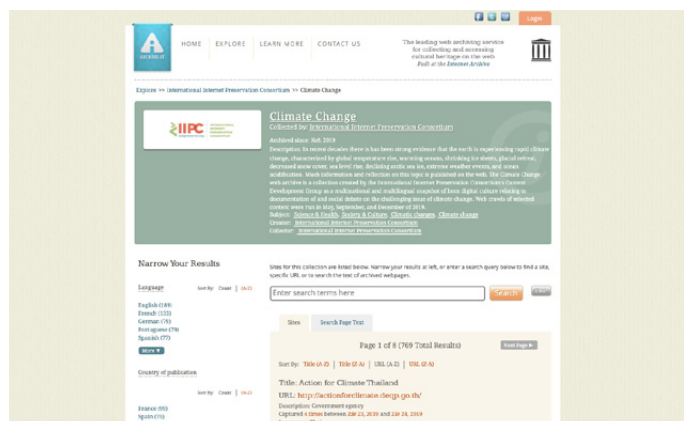
Flora Kleinschnitzová

knihovna-brumov-bylnice.webnode.cz

Klimatická změna: tematická kolekce Webarchivu

Markéta Hrdličková, Illyria Brejchová

Environmentální témata jsou důležitou součástí celospolečenské debaty o budoucí existenci Země. Je nezpochybnitelné, že soudobé změny klimatu, kterých jsme přímými svědky, přetvářejí podobu světa. Tyto změny nelze přehlédnout a diskutují o nich experti napříč celým společenským spektrem. Vzhledem k tomu, že je mnoho odborných materiálů, vědeckých výzkumů, informací a fakt zveřejněno na internetu, vyzvalo konsorcium webových archivů [International Internet Preservation Consortium](#) (IIPC) spolupracující instituce k zaslání národních webů a vytvoření společné mezinárodní tematické kolekce webových stránek věnujících se problematice klimatické změny. Soubor dat s názvem [Climate Change](#) byl vytvořen v průběhu roku 2019 a participovaly na něm významné mezinárodní paměťové instituce včetně [Webarchivu Národní knihovny ČR](#).

Climate Change – mezinárodní tematická kolekce

Problematika změny klimatu je natolik zásadní, že se Webarchiv rozhodl zpracovat vlastní tematickou kolekci webových stránek [Klimatická změna](#). Jsou v ní shromažďována data publikovaná vědeckými institucemi, odbornou veřejností, státními subjekty, aktivními občanskými iniciativami a neziskovými organizacemi nebo médii. Kolekce je aktualizována a průběžně doplňována o nové zdroje a umožňuje komplexní náhled na toto zásadní téma ovlivňující budoucnost nejen našeho státu, ale celé planety. Fakta o klimatu nemusí sloužit pouze odborníkům, ale jsou určena všem zájemcům o téma klimatické změny.

Klimatická změna – tematická kolekce českých webových zdrojů

Tematickou kolekci si připomínáme v souvislosti s projektem [Udržitelnost v knihovnách](#) (www.udrzitelna.knihovna.cz) a reagujeme tak zejména na 4. a 13. cíl udržitelného rozvoje OSN, kvalitní vzdělávání a klimatická opatření. Ze starších projektů bychom mohli v tomto kontextu zmínit Zelenou knihovnu (www.zelena.knihovna.cz). Pokud máte tip, jaký zdroj do kolekce Webarchivu zařadit, napište nám prostřednictvím [formuláře](#) na našem webu.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Josef Kroutvor: *Lesní glosy. Texty z česko-rakouského pomezí*

Jan Lukavec

Esejista, historik umění, básník a prozaik **Josef Kroutvor** (nar. 1942) pochází z Prahy, kde také vystudoval a prožil většinu života. Rád se odtud ovšem vydává na svoje inspirativní putování, a to zvláště jižním směrem (*Nové cesty na jih*, Pulchra, 2011).

Prominentní místo přitom zaujímá Šumava, které věnoval už svoji knížku *Lesní eseje. Texty z česko-rakouského pomezí a Šumavy* (Archa, 2019). Do tzv. Šumavské hornatiny patří i Novohradské hory, které autora inspirovaly k aktuální sbírce krátkých textů *Lesní glosy. Texty z česko-rakouského pomezí* (Archa 2021, 142 s.).

Spojování

Oblast, kterou po desetiletí ostnatý drát neprostupně rozděloval na dvě části, se autor snaží vnímat komplexně a celistvě. I tak si ale na české straně stále všímá pozůstatků, po odsunutém / vyhnaném německém obyvatelstvu. Většina budov už podlehla zubu času nebo byla záměrně zbořena, třeba ze stržené kaple v zaniklé obci Jedlice je možné najít jen fragment povaleného kamenného oltáře hluboce zabořený do země.

Většinou tak zůstávají jen osaměle rostoucí ovocné stromy, zarostlé a očím běžného turistu neviditelné základy v zemi či střepey. Rozbité talíře, lahve, hrnce a plecháčky vyprávějí o skromném životě dřívějších obyvatel: „Porcelánový hrníček se zlatým nápisem Zum Andenken, na památku, byl jednou z mála cenností v domě. Zůstal z něho jen stěp s ulomeným ouškem... Vše ostatní bylo rozbito na padrt, rozmetáno, vyhozeno do povětří.“ Tyto drobné artefakty jsou pro autora také metaforou mentálních jizev a rozbitých lidských vztahů: „Novohradské hory jsou krajinou střepey, jsou jich stovky, tisíce. Dají se nalézt v místech zaniklých lidských obydlí, zbytečně rozbitých sklářských pecí, uprostřed lesa, na dně potoka a na zarostlých pláních. Leží mezi kamením, ruinami a další střepey leží pod vrstvou hlíny, abychom je raději neviděli. Další střepey, ty neviditelné, ale citelné, zůstaly v lidských srdcích.“

Kroutvor si přitom všímá všeho, co nějak odkazuje k prvotní jednotě, například starého pastýře Franze, jehož „vytáhlá postava, vertikála, protínala horizont a tyčila se v krajině jako vykřičník“. Tam, kde bývala kdysi střežená hranice, se po roce 1989 táhla jen symbolická čára, kterou Franz přecházel z jedné strany na druhou, z rakouské na českou a zase zpět. Jako by něco hledal a stále něco „sešíval“, co kdysi patřilo k sobě, ale pak bylo roztrženo jako hadr na dva kusy: „Sceloval starou jizvu, historii, která se jen stěží dala napravit.“

Reprezentanty zaniklého světa před druhou světovou válkou přitom autor různými způsoby mytizuje. Tak zmíněný Franz jako by podle Kroutvora ani nepatřil do našeho spěchajícího světa: „Nosil dlouhou hůl jako biblický pastýř.“ V bývalém městyse Cetviny zbyly ze sta budov jen čtyři včetně tamního gotického kostela Narození Panny Marie, který byl za komunismu používán jako strážní stanoviště. Jeho malované gotické sloupy připomínají „kmeny palem a malovaná žebra klenby palmové ratolesti“, což má upomínat na „mystické, nadčasové spojení Cetvin s dalekým Jeruzalémem a biblickou krajinou“. V knize dokonce najdeme i vizi malého Ježíška, který se narodil právě do tohoto chudého kraje – s odkazem na Útek do Egypta přes Království české od **Otfrieda Preusslera** dodejme, že Kroutvor není první, kdo Ježíšovu rodinu umísťuje právě do bývalých Sudet.

Starí majitelé panství Buquoyové se v Kroutvorově textu zase proměňují v mytickou postavu Bukvy coby spravedlivého ochránce a správce Novohradských hor – podobného hodnému Krakonošovi, jak ho známe třeba ze známého večerníčku. I když i Krakonošovy starší podoby byly ambivalentnější, či dokonce démonické a více se blížily bájnemu šumavskému skřetovi Stizelovi.

Jazyk původních německých obyvatel pak autor líčí jako řeč, která ještě obsahovala podstatu věcí. Jeden takový prý „mluvil skoro nesrozumitelným jazykem kamenitých políček, pastvin, potůčků, lesa a jeho spletitých kořenů. V horském nářečí se ozývala příroda, skřípání lopaty, vrzání pily i drsné údery dřevorubecké sekery. Nebyla to líbivá řeč, byla hrčivá, hranatá, sukovitá, mozolnatá, drala se z hrdla a snad jí lépe rozuměli koně a krávy než návštěvníci z města“. Jejich hospodaření přitom autor vnímá nikoli jako zastaralé, ale potenciálně právě dnes inspirativní: věděli prý o suchu z praxe a nikoliv z médií, zadržovali vodu, aniž by jim to musel někdo vysvětlovat, pečovali o životní prostředí a žili přirozeně „udržitelně“, aniž by o tom věděli...

Staré a nové

Leckdy přitom museli podávat nemalé fyzické výkony, a to bez outdoorového vybavení a nordických holí jako dnešní turisté. Kroutvor vypráví konkrétní příběh jednoho původního místního obyvatele, který ke konci druhé světové války musel kopat zákopy na Slovensku a poté se složitě dostával do svého rodiště. Za pohnutých okolností opakovaně překračoval česko-rakouskou hranici, přičemž jeho nebezpečné přechody se nedají s dnešními treky srovnávat. Ironií osudu pak tento muž v Rakousku pracoval pro firmu Coca-Cola. Pro tuto moderní tvář globalizovaného Rakouska ovšem autor nemá mnoho pochopení. Spíše si libuje, že krajinu na rakouské straně hranice nepostihla „šílená“ kolektivizace, takže malá políčka a meze tam zůstaly zachovány; stále jde o zemědělský kraj, který „není

naštěstí moc zajímavý pro průmysl“ ani pro masovou turistiku, která se odehrává v Alpách.

Autor ovšem kvituje i snahy obnovit alespoň některá místa, kde po generace stávala lidská obydli a vegetace si je po odsunu vzala zpět. Týká se to zvláště sakrálních objektů, i když v nových podmínkách se k jejich podobě a funkčnímu využití často přistupuje dosti nekonvenčně – jako když nově vybudovaná zvonička pod Kraví horou, vyrobená z rozštípnutého dubového kmene a nahoře překrytá krátkým břevnem jako nějaká megalitická stavba, neukrývá tradiční zvon, ale zavěšen je v ní kus roury.

Stručná historie Němců v meziválečné Československé republice, jak ji kniha podává, působí až trochu zkratkovitě. Aktualizační úvahy o koronaviru autor nezačleňuje úplně organicky a jeho úvaha o „mostech, které spojují“, je snad až příliš prvoplánová a sladkobolná. Někdy je možná Kroutvor přehnaně sentimentální až skoro kýčovitý – i když takové nebezpečí existuje u každého mýtu, který je založený na věčném opakování osvědčených až banálních schémat.

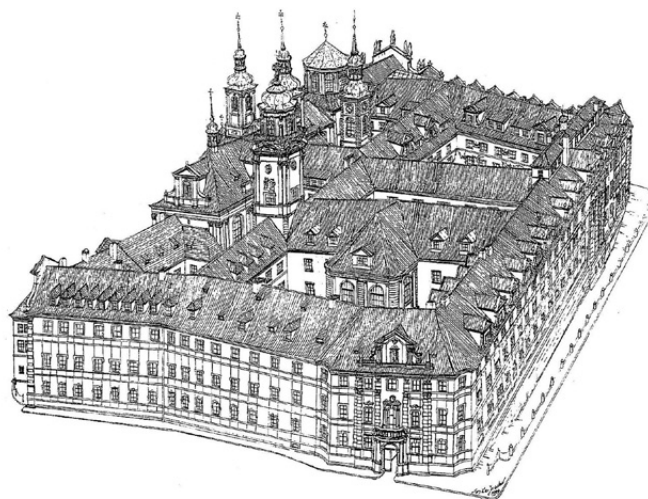
Publikace možná vyznívá až přehnaně nostalgicky. Daný kraj si bude dále žít svým vlastním životem a turisté, kteří do něj na přechodnou dobu během svých dovolených zavítají, jej přirozeně budou vždycky vnímat jinak než původní obyvatelé – a není nutné je kvůli tomu zatracovat či ironizovat. Pokud by je ale tato kniha inspirovala k větší pietě a citlivosti ke kulturní paměti míst, jimiž putují, ke skrytým stopám dávné lidské činnosti i uprostřed zdánlivě divoké přírody, nebude to na škodu.

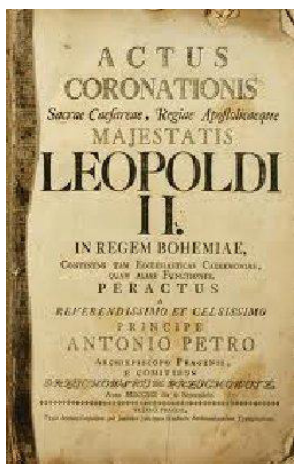
Počátek tradice průmyslových výstav hledejme v Klementinu

Hana Vajnerová

V roce 1790, po smrti svého bratra Josefa II., se vlády v habsburské monarchii ujal Leopold II. V následujícím roce se nechal v Praze korunovat českým králem. Do Prahy se už na konci srpna 1791 vrátili z Vídně svatováclavské korunovační klenoty. Samotná korunovace se konala 6. září v katedrále sv. Víta.

Korunovační slavnosti trvaly několik týdnů. K význačným událostem, o nichž se tehdy psalo v novinách, patřila i výstava českých průmyslových výrobků v Klementinu, nazvaná tehdy

Produkten- und Fabrikenkabinet. Konala se v letním refektáři bývalé jezuitské koleje (dnešní Všeobecné studovně) na přelomu srpna a září. Císař a císařovna s doprovodem ji navštívili 14. září. Dobový tisk zmiňuje, že Veličenstva setrvala na výstavě déle nežli předtím den na slavnostním zasedání Královské české společnosti nauk, a bez známek nudy.

Co tak zaujalo Leopolda II. a jeho manželku? Své výrobky představilo 150 vystavovatelů, kteří byli rozděleni podle druhů

zboží do 49 oddělení. K vidění byly např. vzorky textilu, turnovské šperky, broušená zrcadla, ukázky prací pražských zlatníků, slavné nakléřovské knoflíky a krajky. K výstavě byl později vydán i katalog.

Mimořádné zásluhy o uskutečnění výstavy měli nejvyšší purkrabí Království českého Jindřich František hrabě Rottenhan a komerční rada Josef Antonín Schreyer. Ti dva věděli, že je čím se chlubit: „*Pokud se dovedností Čechů týče, dospěli za čtvrt století tak daleko, že mnoha svými výrobky opatřují nejen dědičné země, nýbrž mohou i s cizinci na zahraničních trzích soutěžit.*“

Cílem výstavy v Klementinu roku 1791 bylo nejen ukázat rozvoj českých manufaktur a vysokou úroveň jejich výroby, ale též „*odlišit kupecký trh a příležitostný ‚bazar‘ od výstavy*“, která má „*seznámit s výrobky lidské práce a výtvořů umění a ukázat, které druhy zboží a výrobků vynikají a které jsou nedostatečné.*“

Ač výstava v Klementinu v roce 1791 nebyla zřejmě tou první, neboť již roku 1754 byl pro Marii Terezii uspořádán ve Veltrusích „*velký trh tovarů Království českého*“, přispěla k založení tradice průmyslových výstav u nás i v Evropě. V roce 1891 si ji Praha připomněla slavnou Jubilejní zemskou výstavou. V roce dvoustého výročí se na pražském Výstavišti konala Všeobecná československá výstava. Více informací o klementinské výstavě v roce 1791 najdete [zde](#).

Křižkova fontána na jubilejní zemské výstavě v Praze

Digitální sbírky v NDK – Díl VIII.: Bibliotéka zábavných spisů

Matouš Měšťánek

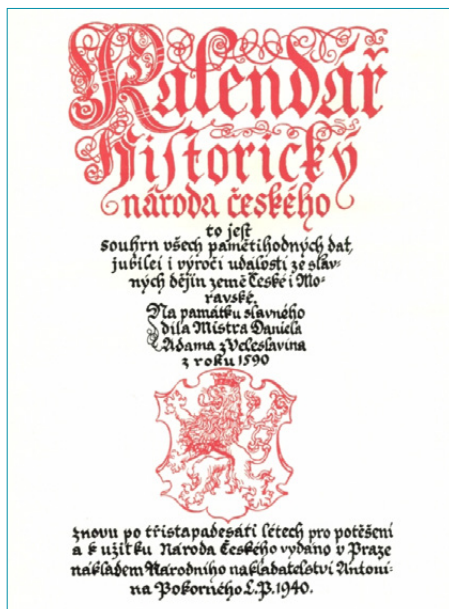
Po prázdninové pauze se podíváme na poněkud jiný druh sbírky v Národní digitální knihovně než v předchozích dílech. **Bibliotéka zábavných spisů** představuje ediční řadu, kterou v druhé polovině 19. století (konkrétně v letech 1876–1895) vydával knihkupec František Kytka, respektive jeho Nakladatelství literatury pro mládež, učebnic, map a plánů v Praze na Malé Straně. V jednotně graficky řešených svazcích do rozsahu 80 stran (s komentovanou barevnou ilustrační litografií na obálce) přinášela dobrodružné a historické příběhy, životopisy významných osobností (hlavně z rakouského císařského domu, například Císařovny Marie Teresie či jejího nešťastné prapravnuka Maxmiliána, císaře Mexického) a mravoučné povídky ze současnosti.

Převažovaly volné a zkrácené adaptace cizích dobrodružných předloh (za všechny například Jules Verne a jeho Patnáctiletý kapitán ve verzi P. J. Šulce). Hlavním přispěvatelem edice byl pak Matěj Karas, učitel a spisovatel, který je jako autor nebo spoluautor uveden u celé poloviny ze stovky námi zveřejněných knih této Bibliotéky, od jedné z jeho prvotin Moheleda, dcera pouště z roku 1878 až po Náčelníka Siouxův vydaného na sklonku roku 1890. Většina ostatních autorů nám však nadále zůstává bohužel skryta za pseudonymy a šiframi.

Nezbývá proto než věřit, že přestože snad Bibliotéka zábavných spisů nepatří mezi tu umělecky nejhodnotnější či nejpoučnější literaturu z našich sbírek, tak až jí dáte šanci, budete se za Ivanem, Robinsonem severu, Harry Morganem, za Vojtou Černým alias Českým hochem v Africe a za všemi těmi ostatními smyšlenými i reálnými hrdiny vracet stejně rádi jako chlapci a děvčata před sto padesáti lety a stejně jako my.

Historické události z let končících jedničkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Titulní list Historického kalendáře

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům září a říjen

Hana Vajnerová

1. září

L. P. 1891 zemřel v Praze český mecenáš **Vojta Náprstek**. Narodil se v Praze 17. dubna 1826 do starousedlé rodiny pražské jako Adalbert Fingerhut, syn výtečné matky Anny Náprstkové, rozené Homové, studoval filosofii na Starém Městě u Jungmanna a záhy vstoupil do středu národního života. V roce osmačtyřicátém, dne 13. března měl u Stavovského domu vídeňského řeč o rovnoprávnosti a po říjnové revoluci, stíhán byv zatykači, odjel do Ameriky. Pracoval v mnoha oborech a zkusil několik řemesel, brzy se probojoval od knihkupectví k žurnalistice a stal se organizátorem amerických Čechů. Všiml

si pilně mravů a obyčejů nevyhynulých tehdy ještě kmenů indiánských a posílal českému Museu hojnost přírodnin i zajímavých národopisných materiálů. Udržoval styk s předními českými cestovateli, Holubem, Feistmantlem, Steckerem, Vrázem i Kořenským a ti mu pomáhali budovati znamenité sbírky, z nichž pak vyrostlo skvělé Náprstkovo museum v rodinném domě U Halánků na Betlémském náměstí. Vedle musea vznikla pak i bohatá knihovna, neustále doplňovaná. Celé museum, odkázané národu, se stalo potom samostatnou součástí sbírek Národního musea. Vojta Náprstek měl účast v téměř každém veřejném činu současné Prahy, byl předsedou spolku pro postavení Husova pomníku a po 22 let působil v městském zastupitelstvu. Pokrokový jeho směr sdílela s ním jeho manželka Josefa, zakladatelka Amerického klubu dam. Vojta Náprstek zemřel v Praze 1. září 1891 a byl jedním z prvních, kdo se rozhodl pro pohřeb žehem.

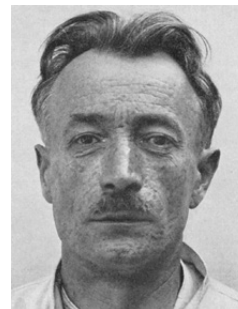
8. září

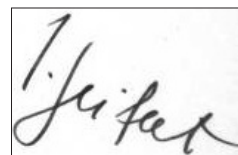
L. P. 1841 se narodil v Nelahozevsi veliký hudební skladatel český **Antonín Dvořák**. Syn řezníka byl vyučen povolání otcovu, avšak vytrvalým úsilím si vymohl právo na hudební vzdělání, po němž prahl celou bytostí. Prvních úspěchů dobyl Moravskými dvojzpěvy a Slovanskými tanci (1878), které proslavily jeho jméno netoliko ve vlasti, ale i za hranicemi. R. 1883 působil jako dirigent na festivalech v Anglii, 1892 jmenován ředitelem konservatoře v New Yorku, r. 1901 ředitelem konservatoře pražské. Dostalo se mu členství České akademie, mnoha akademií zahraničních, čestných doktorátů i doživotního členství panské sněmovny. Antonín Dvořák zemřel v Praze 1. května 1904 jako dědic slávy Smetanovy a miláček národa, který byl jeho dílem proslaven v celém světě. Z nesmírného díla Dvořákova jmenujme alespoň Symfonii E-moll, nazvanou „Z Nového světa“ (1894), inspirovanou pobytem v prostředí americkém, která je pokládána za nejlepší

českou skladbu absolutně hudební Nalezl-li Bedřich Smetana ve svém díle podstatu hudebního projevu českého, objevil Antonín Dvořák vnitřní rytmus slovanský a zůstal celou bytostí zakotven v domácí půdě.

23. září

L. P. 1871 se narodil v Opočně český malíř a grafik **František Kupka**.

L. P. 1901 narodil se v Praze na Žižkově básník **Jaroslav Seifert**. Do literatury vstoupil jako člen skupiny Devětsilu a v prvotině „Město v slzách“ (1920) proklamoval vyznání básníka proletářského. V příštích knihách „Samá láska“ (1923) a „Na vlnách TST“ (1933) se přihlásil k vitalismu. Jako lyrik vyzrál v knihách „Jablko s klína“ (1933), „Ruce Venušiny“ i v několika pozdějších příležitostných svazčcích veršů. Vedle Nezvala je Seifert nejnadanějším básníkem své generace.

24. září

L. P. 1321 zemřel v Ravenně největší italský básník **Dante Alighieri**. V Dantově veledíle „Božská komedie“ nalezneme několik českých námětů, např. Přemysl Otakar II. v 7. a 8. zpěvu „Očistce“. Dantova díla překládal u nás Fr. Doucha, básnický dokonale Jaroslav Vrchlický, se zřeteli bohosloveckými pak K. Vrátný.

3. října

L. P. 1901 se narodil v Brně český básník **František Halas**. Z knihkupectví přešel do redakcí nakladatelství a od proletářské poesie revoluční k čistému lyrickému básnictví. Knihy veršů „Kohout plaší smrt“ (1930), „Tvář“ (1931) a zejména „Staré ženy“ (1935) jsou silným výrazem citového vzrušení, které vzniká z přímého pohledu na život. František Halas, který nepodleh formální hravosti surrealismu, je jedním z nejvýraznějších představitelů mladé generace.

5. října

L. P. 1781 se narodil na Starém Městě pražském filosof a bohoslovec **Bernard Bolzano**, otec náboženské obnovy XIX. století. Syn otce, aklimatizovaného Itala, a matky, pražské Němky, studoval filosofii i bohosloví a roku 1805 vysvěcen na kněžství a promován na doktora filosofie, počal přednášet svoje učení, ryzí katolické křesťanství, zúrodněně studiem Kanta i Leibnitze. V letech 1805–1820 vychoval na filosofické fakultě pražské celá pokolení studentů, potom však odstraněn ze svého učitelského úřadu intrikami u dvora papežského i císařského. V litoměřickém semináři pod ochranou osvěceného biskupa Hurdálka se vytvořila v duchu Bolzanově „Společnost křesťanského přátelství“. Bernard Bolzano, jenž zemřel v Praze 18. prosince 1848, zůstavil jen německé spisy, ale zachoval si památku stejně jasnou u Čechů jako u Němců.

24. října

L. P. 1601 zemřel v Praze slavný astronom **Tycho Brahe**.

28. října

L. P. 1791 potvrzeno zřízení **učitelské stolice jazyka českého na universitě pražské**. Prvním profesorem byl F. M. Pelcl.

31. října

L. P. 1821 se narodil v Borovém u Přibyslavě český politik a spisovatel **Karel Havlíček-Borovský**.

Zveme vás

ZRCADLOVÁ KAPLE

Lipnická bible 1421–2021: Štít víry do neklidné doby

Výstava originálu významné středověké rukopisné památky k 600. výročí jejího sepsání

1.–15. 9. / 10–18 hod.

Vstup zdarma

Na výstavě bibli doplní další středověké kodexy ze sbírek Národní knihovny ČR. Kromě originálů představí výstava také proces vzniku středověkých kodexů od samotného napsání, přes vytváření výzdoby až po jejich vazbu i to, jak byly tehdejší biblické a teologické rukopisy v pozdně středověkých Čechách užívány.

Knihovnický kalendář 2022: Hranice v pohybu

Kalendář vzpomíná na důležité události v dějinách českého státu spojené s dobýváním i ztrátami území, stejně jako s přeshraničními kontakty i přesuny kulturních center. Kalendář provází vizuálně zajímavé dokumenty z historických mapových sbírek významných českých knihoven – Národní knihovny v Praze, Moravské zemské knihovny v Brně, Vědecké knihovny v Olomouci a Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje v Plzni.

Knihovnický kalendář je možné **objednat do 20. září** na e-mailu: vydavatelstvi@nkp.cz. Předběžná cena je 55 Kč + poštovné, osobní odběr v Klementinu zdarma.

AREÁL KLEMENTINA / STUDENTSKÉ NÁDVOŘÍ

170 let založení Archivu hlavního města Prahy

1. – 29. 9.

Archiv hl. města Prahy je jednou z nejstarších paměťových institucí v České republice. Byl založen roku 1851 rozhodnutím pražské městské rady. Výstava je nahlédnutím do jeho historie, během níž byly shromažďovány, uchovávané a zpřístupňovány historicky významné dokumenty vzešlé z činnosti pražské samosprávy, jí zřízených institucí a obyvatel Prahy.

PŘEDSÁLÍ VŠEOBECNÉ STUDOVNY

Od října pokračuje výstavní cyklus **Exponát měsíce**, který seznamuje návštěvníky s nejvýznamnějšími písemnými památkami, které uchovává Oddělení rukopisů a starých tisků.

VÝSTAVY V PŘÍZEMÍ (vchod A)

9.00–19.00 hodin
v provozní době Národní knihovny ČR
Vstupné 10 Kč (pro registrované
čtenáře NK zdarma)

Čteme. Čteme? Čtěme!

30. 8. – 15. 10.

Výstava seznamuje s dějinami čtení, jeho rozmanitými podobami a výzkumem. Je zaměřena především na výzkumy uskutečněné až po roce 2000. Jejich výsledky ukazují mnoho zajímavého, například zaměření české čtenářské populace nebo důvody, proč čteme, či nečteme, a také vývoj těchto jevů v čase. Autoři výstavy vyzdvihují význam rodiny ve výchově k budoucímu čtenářství a dobrým čtenářským návykům. Poukazují také na roli knihoven, škol a knižního trhu.

Kolektiv autorů pod vedením prof. PhDr. Jiřího Trávnička, M.A., čerpal data pro účely výstavy z výzkumů: Výzkum čtenářů a čtení v ČR (uskutečnil se v letech 2007, 2010, 2013 a 2018) a Výzkum čtení dětí a mládeže v ČR (proběhl v letech 2013/2014, 2017).

100 let česko-norských diplomatických vztahů

19. 10. – 12. 11.

Panelová výstava dokumentuje století vzájemných diplomatických vztahů.

(Ne)šťastná Ukrajina

Osobnosti Ukrajinské svobodné
univerzity v Praze 1921–1945

7. 9. – 30. 10.

Výstava, prostřednictvím osudů profesorů a docentů univerzity, často vynikajících ukrajinských vědců a intelektuálů, si klade za cíl připomenout pražské akademické obci, širší české veřejnosti a zdejší ukrajinské komunitě světla i stíny ukrajinského exilu v turbulencích první poloviny 20. století a jeho přínos české i evropské vědě a kultuře.

Připravilo Collegium Europaeum FF UK & FLÚ AV ČR a Ukrajinské velvyslanectví v ČR ke 100. výročí založení univerzity.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA ZVE

Slavnostní udílení Ceny Rudolfa Medka

ve středu 15. 9. 2021 v 17 hodin
v Národní knihovně ČR

Letošními nositeli ceny jsou historik, pedagog a muzeolog František Hýbl a divadelní a filmový režisér, herec a moderátor Jiří Havelka.

www.nkp.cz/slk

www.ruslo.cz

DIGITÁLNÍ VÝSTAVY

Nabízíme vám možnost zhlédnout z pohodlí domova aktuální i již ukončené výstavy a prezentace.

www.nkp.cz → [O knihovně](#) → [Online výstavy a prezentace](#)

Vyšehradský kodex Nejcennější rukopis uložený v Národní knihovně ČR

[Prohlížejte zde.](#)

Kodex vyšehradský byl patrně určen pro královskou korunovaci Vratislava II., bývá proto někdy řazen k českým korunovačním klenotům.

Sbírka univerzitních tezí NK ČR Paměť světa UNESCO

[Prohlížejte zde.](#)

Před 10 lety, dne 25. května, 2011 byla pražská kolekce 526 univerzitních tezí Národní knihovny ČR zapsána do registru UNESCO Paměť světa.

Klementinum 1791 První průmyslová výstava na evropském kontinentě

[Prohlížejte zde.](#)

Průmyslová výstava se uskutečnila v roce 1791 v pražském Klementinu při příležitosti korunovace Leopolda II. českým králem.

 Plakát k výstavě Lipnická bible 1421-2021 s ilustrací ženy v modrém šatě.

LIPNICKÁ BIBLE 1421–2021

Výstava originálu významné středověké rukopisné památky k 600. výročí jejího sepsání

Zrcadlo kaple Klementina
1.–15. září 2021 / 10–18 hodin

THE LIPNICE BIBLE

The exhibition of the original of a significant medieval manuscript in celebration of the 600th anniversary of its composition

The Mirror Chapel of the Klementinum
1–15 September 2021 / 10 am – 6 pm

Národní knihovna České republiky / National Library of the Czech Republic
Klementinum 190, Praha 1

 Plakát k cyklu přednášek Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR s národním knihovním logem.

Z klementinských pokladů

Cyklus přednášek Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR

7. září 2021
Lipnická bible z roku 1421
Lucie Doležalová – Karel Pacovský – Soňa Müllerová
Ondřej Fůsík – Kateřina Voleková

5. října 2021
Knihy Tychona Brahe a Johanna Keplera ve fondech klementinské knihovny: Glosy k výročí významných astronomů
Jana Vackářová

2. listopadu 2021
Pražské fragmenty Notre Dame: Recepte pařížské polyfonie v českých zemích
Hana Vlhová-Wörner – Jan Ciglbauer

7. prosince 2021
Život svatě Ludmily: Nové objevy – nové souvislosti
Jakub Izdnyj

4. ledna 2022
Kněžna Ludmila jako barokní světice
Jiří Mikulec

18. ledna 2022
Ludmilin kult v klášteře benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě
Renáta Modráková – Lenka Panušková – Jana Vozková